

Európa tiszta levegőjéért – Lisszabonban

Az Európai Környezetvédelmi Iroda (EEB) Tiszta Levegő Munkacsoportja 2008 novemberében Lisszabonban tartott ülést.¹ A rendezvény fő témája a hajók légszennyezése volt, melynek magyar aktualitást a dunai hajózás fejlesztési terve ad. Szó volt továbbá az új levegőtisztasági irányelvről és az integrált szennyezés-megelőzés és csökkentésről.

A hajózás légszennyezése

A konferencia első napjának előadásai a hajózás okozta légszennyezésre összpontosítottak. Christer Ågren a svéd Légszennyezés és Éghajlat Titkárság² nevű civil szervezet részéről elmondta, hogy 2002-ben a nemzetközi hajózás légszennyezése világszerte 64 ezer, Európában 27 ezer embert haláláért felelős. Ezen túlmenően a hajózásból származó szennyezés jelentősen hozzájárul savas esők kialakulásához, a növényzet pusztulásához és a vizek elszennyeződéséhez. Európában néhány éven belül a hajózás (főként a tengeri) lesz a kéndioxid-kibocsátás fő forrása, és a nitrogén-oxidok kibocsátásában is egyre jelentősebb a szerepe. Dániában már most az összes kéndioxid-kibocsátás 45 százalékáért a hajózás felel. A megbeszélésen elhangzott, hogy a folyami hajózásban kettős normák vannak: belföldi hajókon közúti minőségű, vagyis gyakorlatilag kénmentes gázolajat használnak; ugyanakkor a nemzetközi áruszállításban kéntartalmú üzemanyag is használható. A zöld szervezetek célja, hogy a hajózásban használt üzemanyagokra is a közutakhoz hasonló szigorú kén-határértékek legyenek. Továbbá állapítsanak meg szigorú kibocsátási értékeket nitrogén-oxidokra és a szálló porra is.

Városi légszennyezés

Az ülés második napján előadást tartott Hans Meijer az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatóságától, aki elmondta, hogy a levegőszennyezésről szóló új irányelv szerint haladékos lehet kérni egyes jelenlegi határértékek alkalmazása alól. Hans Meijer beszámolt arról, hogy kilenc ország, köztük Magyarország is élt ezzel a lehetőséggel. A zöldek által sokat támogatott jogszabály szerint az az ország kérhet halasztást, ahol minden lehetséges intézkedést megtettek a légszennyezettség csökkentéséért³. Az uniós jogszabály értelmében 2005-től kezdve a porszennyezettség (PM10) évente csupán 35 napon keresztül haladhatja meg a határértéket. Ennek ellenére számos európai nagyvárosban (így Budapesten is) ezen napok száma ennél jóval több: 120-150 ilyen napot mérnek. Az Európai Bizottság korábbi felmérése szerint, ha marad a jelenlegi mikropor-szennyezettség, akkor egy átlagos magyar ember egy évet veszít az életéből⁴. Az új szabályozás szerint 2011 júniusáig, azaz közel három évre lehet mentességet kérni az egészségügyi határértékek betartása alól. Hans Meijer elmondta, hogy várják a helyi társadalmi szervezetek észrevételeit a halasztási kérelmekkel kapcsolatosan.

Integrált szennyezés-megelőzés és csökkentés

A Levegő Munkacsoport képviseletében Simon Gergely beszámolt az ipari kibocsátások új uniós szabályozásának, az IPPC⁵-nek (integrált szennyezés-megelőzés és csökkentés) az alakulásáról. A régi jogszabályhoz képest a 2007-es, elfogadás alatt álló előterjesztésbe hét másik ipari szabályozást építettek be. Az új jogszabály célja, hogy az egységesebb uniós ipari engedélyezési és ellenőrzési rendszer csökkentse a cégekre nehezedő bürokratikus terheket, továbbá, hogy csökkenjen az emberek egészségét károsító szennyezőanyag-kibocsátás. Az új előterjesztés legfontosabb eleme, hogy a legjobb elérhető technológiák (BAT-ok) gyakorlatilag

kötelezővé válnának. A BAT-okban meghatározott kibocsátási határértékeknel csak szigorúan meghatározott esetben lehetne többet szennyeznie az üzemeknek. A Tiszta Levegő Európának uniós légszennyezési program kutatásai szerint közel 23 ezer ember halálát lehetne megelőzni, ha a 200 legnagyobb szennyező üzem tartaná a BAT-okat. Az ipari lobbisajnos mindent megtesz a „kötelező” BAT-ok bevezetése ellen és a halasztási lehetőségek kiterjesztéséért. Az Európai Környezetvédelmi Iroda szerint a jelenlegi határérték-tervezetek sem elég szigorúak és a halasztási feltételek is túl enyhék. Az új IPPC a talajra és a talajvízre is kiterjesztené a monitorozási követelményeket: egyrészt, hogy megóvjuk ezen környezeti elemeket a szennyezéstől, továbbá, hogy egyértelmű legyen, ki a felelős a szennyezésért. Ez a rendelkezés a csepeli galvániszapos botrányhoz hasonló problémákat előzné meg. Több ország és természetesen az ipari lobbis is törölni szeretné a talajra vonatkozó előírásokat.

Az energiatermelő erőműveket eddig egy hatékony külön uniós irányelv szabályozta, ám mostantól ezek a létesítmények is az IPPC részei lesznek. A nagy befolyású, ám igen szennyező iparág természetesen nem hagyja ki a lehetőséget, hogy megpróbálja felvizezni a már létező szigorú szabályozást. A hőerőművek felelnek az európai ipari légszennyezés 90 százalékáért, ám ennek ellenére az előírásokkal ellentétben alig vezették be az elérhető legjobb technológiákat, a BAT-okat. Számítások szerint, ha ezeket az uniós jognak megfelelően bevezették volna 2004-re, akkor a nitrogénoxid-kibocsátásuk 87 százalékkal, a kéndioxid-szennyezésük pedig 97 százalékkal csökkent volna.

Az IPPC bevezetési költsége – annak szigorúságától függően – az iparnak 2,1-6,4 milliárd euróba kerülne, ám az egészségügyi nyereség ezt jóval meghaladná: kevésbé szigorú BAT határértékeknel 9,4-29 milliárd euró, míg szigorúbb határértékeknel 20,4-65,2 milliárd euró hazzonnal és sok megmentett emberérettel számolhatnánk. Emellett számos további előnye is lennének egy szigorú IPPC-nek, hisz csökkenne a savasodás és az eutrofizáció mértéke is. A jogszabályról 2009 januárjában szavaz az Európai Parlament (EP) szakbizottsága, ahol Hegyi Gyula magyar képviselő a szocialista frakció témafelelőse (árnyék jelentéstevője), és még a júniusi EP-választások előtt szeretnék elfogadni az irányelvet az unió döntéshozói. Egyelőre azonban annyira távol állnak egymástól a különböző álláspontok, hogy könnyen lehet, hogy megegyezés hiányában már a következő parlament fog szavazni a jogszabályról.

Budapest, 2008. december 10.

Simon Gergely
környezetkémikus
Levegő Munkacsoport

¹ A rendezvény előadásai angol nyelven a <http://www.eeb.org/activities/air/Index.html> címről tölthetők le.

² <http://www.airclim.org/>

³ „A PM₁₀ esetében a tagállamoknak a 22. cikk (2) bekezdésével összhangban igazolniuk kell, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten minden szükséges intézkedést meghoztak annak érdekében, hogy a határértékeknek az eredeti határidőre, azaz 2005. január 1-jére megfeleljenek. Ezért tájékoztatást kell adni a határértékeknek a fenti határidőre való megfelelés céljából tett intézkedésekről.” (A Bizottság Közleménye a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló 2008/50/EK irányelv 22. cikkének megfelelően a megfelelési határidők meghosszabbításáról és a bizonyos határértékek alkalmazásának kötelezettsége alóli mentességéről szóló értesítésekről: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0163:FIN:HU:DOC)

Az Európai Tanács és a Tanács 2008/50/EK irányelve (2008. május 21.) a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról a következő címen található: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:152:0001:0044:HU:PDF>

⁴ M. Amann, I. et. Al.: Scope for further emission reductions: The range between Current Legislation and Maximum Technically Feasible Reductions, International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) Laxenburg, Austria, 2004, http://www.iiasa.ac.at/rains/CAFE_files/baseline3v2.pdf

⁵ www.ipcc.hu